

ПИТАННЯ
для складання кваліфікаційного іспиту за
напрямом 3 «Оцінка бізнесу, інтересів у бізнесі, фінансових інструментів та нематеріальних активів, у тому числі прав на об'єкти інтелектуальної власності»

БЛОК 1. Правовий режим, об'єкти оцінки, бухгалтерський облік, фінансовий аналіз, ідентифікація та корпоративні права

1. **Бізнес, підприємство, єдиний (цілісний) майновий комплекс як об'єкти оцінки та об'єкти цивільних прав:** співвідношення понятійного апарату, склад активів і зобов'язань, юридичні й організаційно-правові форми господарювання.
2. **Структура капіталу бізнесу:** власний, інвестований та запозичений капітал, операційні, неопераційні й інвестиційні активи та зобов'язання, їхній вплив на вартість підприємства.
3. **Ділова репутація (гудвіл) та вартість діючого бізнесу:** передумови виникнення гудвілу, співвідношення з ідентифікованими нематеріальними активами та відмінність вартості бізнесу як діючого підприємства від сукупної вартості окремих активів.
4. **Правові засади корпоративного управління та режим корпоративних прав:** частки у статутному капіталі, пакети акцій, обсяг прав учасників і акціонерів, акціонерні угоди та обмеження щодо відчуження.
5. **Правове регулювання реорганізації, банкрутства, санації, ліквідації юридичних осіб та забезпечення виконання зобов'язань:** вплив застави, іпотеки, обтяжень та процедур, що застосовуються до боржника, на склад прав і вартість бізнесу.
6. **Використання фінансової звітності для цілей оцінки бізнесу:** аналіз Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал та Приміток, співвідношення та відмінності бухгалтерського та податкового обліку.
7. **Фінансовий аналіз підприємства для цілей оцінки бізнесу:** горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз майнового стану, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.
8. **Попередня підготовка фінансової інформації до вартісного моделювання:** верифікація повноти й порівнянності даних, аналіз облікової політики та нормалізація доходів, витрат, активів і зобов'язань.
9. **Ідентифікація об'єкта оцінки та формування завдання на оцінку бізнесу:** визначення обсягу оціночних робіт (Score of Work), мети, бази оцінки, виду вартості, дати оцінки, складу оцінюваних прав та запланованого використання результату.
10. **Джерела інформації та ієрархія порівнянних доказів у оцінці бізнесу:** внутрішні та зовнішні дані, публічні й спеціалізовані ресурси, перевірка якості (достовірність, достатність, актуальність, релевантність) та усунення розбіжностей і суперечностей між різними джерелами вихідної інформації.
11. **Аналіз зовнішнього середовища бізнесу:** макроекономічні чинники, галузева кон'юнктура, конкурентний стан, фактори попиту й пропозиції та екологічні, соціальні й управлінські характеристики (ESG/ESRS).

12. **Оцінка корисності та найбільш ефективного використання в оцінці бізнесу:** аналіз поточного функціонування, юридичних і технологічних обмежень та потенціалу створення майбутніх економічних вигід.
13. **Корпоративний контроль та часткові інтереси у бізнесі:** контрольні й неконтрольні (міноритарні) частки, ступені контролю, оціночна кваліфікація прав блокування та пропорційність розподілу майнових й економічних прав між учасниками або акціонерами.
14. **Організаційні засади збору даних та залучення фахівців:** інтерв'ювання керівництва, верифікація пояснень, залучення аудиторів, технічних і галузевих експертів та межі професійної відповідальності оцінювача.

БЛОК 2. Методологія оціночних підходів до бізнесу, часткових інтересів, фінансових інструментів та розрахунків коригувань

1. **Дохідний підхід до оцінки бізнесу:** принцип очікування, зв'язок економічних вигід і ризиків, методичні засади, методи, застосовні моделі прогнозування фінансово-господарської діяльності.
2. **Види грошових потоків у дохідному підході до оцінки бізнесу:** грошовий потік для власного капіталу та грошовий потік для інвестованого капіталу, номінальні й реальні потоки, потоки до та після оподаткування, валюта потоку та вимога узгодженості зі ставкою дисконту.
3. **Метод дисконтованих грошових потоків (DCF) у оцінці бізнесу:** обґрунтування прогнозного періоду, дисконтування прогнозних потоків, моделі визначення постпрогнозової (термінальної) вартості, зокрема модель постійного темпу зростання, та розрахунок підсумкової вартості.
4. **Ставка дисконту та вартість капіталу при оцінці бізнесу:** кумулятивний метод, модель оцінки капітальних активів (CAPM), метод середньозваженої вартості капіталу (WACC) та врахування фінансових ризиків.
5. **Метод прямої капіталізації в дохідному підході:** можливі види доходу, розрахунок стабілізованого доходу, обґрунтування ставки капіталізації.
6. **Сценарний аналіз у дохідному підході:** мета та передумови використання, переваги та недоліки, моделювання спектру сценаріїв та аналіз чутливості.
7. **Порівняльний підхід до оцінки бізнесу:** принцип заміщення, вибір компаній-аналогів, аналіз галузевої належності, масштабів, ринків збуту та перевірка репрезентативності вибірки.
8. **Ринкові мультиплікатори в оцінці бізнесу:** класифікація цінових мультиплікаторів, забезпечення узгодженості чисельника й знаменника, статистичний аналіз варіативності та методи коригування детермінант мультиплікаторів.
9. **Практичні методи порівняльного підходу при оцінці бізнесу:** метод ринку капіталу, метод ринкових угод (трансакцій) та метод галузевих співвідношень, урахування ринкової капіталізації та умов угод.
10. **Майновий підхід до оцінки бізнесу:** сфера застосування, критерії обрання, методичні межі та співвідношення вартості бізнесу із сукупною вартістю його окремих активів і зобов'язань.
11. **Метод накопичення активів (чистих активів):** етапи реалізації, аналіз балансових і позабалансових активів і зобов'язань, процедури коригування (переоцінки) вартості необоротних, оборотних активів та зобов'язань.

12. **Поточна вартість імовірного результату ліквідації бізнесу:** методичні відмінності від ліквідаційної вартості як виду вартості, обґрунтування строків реалізації активів, калькулювання витрат на ліквідацію та порядок задоволення вимог кредиторів.

13. **Застосування підсумкових коригувань при оцінці часткових інтересів:** обґрунтування та розрахунок знижки за неконтрольний характер, премії за контроль, знижки за недостатню ліквідність та недопущення подвійного врахування чинників.

14. **Оцінка боргових фінансових інструментів та методів урахування ризиків:** оцінка облігацій, позик, вексельних вимог і кредитів, застосування кривих дохідності, дюрації, оцінювання очікуваних кредитних збитків та впливу забезпечення.

15. **Оцінка похідних фінансових інструментів, опціонів та ієрархія вхідних даних:** застосовність в умовах України, безарбітражне ціноутворення, модель Блека–Шоулза, біноміальні моделі, моделювання Монте-Карло, калібрування параметрів та трирівнева ієрархія оцінки справедливої вартості.

БЛОК 3. Нематеріальні активи, права інтелектуальної власності, оцінка збитків, документування, цифрові інструменти та контроль якості

1. **Ідентифікація та правовий режим нематеріальних активів і майнових прав інтелектуальної власності:** критерії відокремлюваності, державна система охорони, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційні таємниці (в т.ч. ноу-хау), авторські й суміжні права.

2. **Економічна корисність, строк економічної служби та бухгалтерський строк корисного використання нематеріальних активів:** джерела вигід, концептуальне розмежування юридичного, технологічного, економічного строку служби для оцінки та бухгалтерського строку амортизації.

3. **Особливості оціночних процедур при розпорядженні майновими правами інтелектуальної власності та об'єднанні бізнесу:** ліцензійні договори, роялті, паушальні платежі, розподіл ціни придбання, тестування на зменшення корисності та оцінка прав, створених за державні кошти.

4. **Дохідний підхід до оцінки нематеріальних активів:** методичні засади методів непрямой капіталізації та прямої капіталізації, ідентифікація форм економічних вигід та задіяні супутні (контрибутивні) активи.

5. **Метод додаткового прибутку та метод переваги у прибутку (метод надлишкових прибутків / МРЕЕМ:** економічна сутність, розрахункова модель, напрями пошуку економічної ефективності (ціна, собівартість, обсяги) та вирахування плати за контрибутивні активи.

6. **Метод роялті (метод звільнення від роялті / Relief from Royalty) та метод «з використанням та без використання»:** обґрунтування ставок роялті, бази нарахування, порівняння сценаріїв наявності й відсутності активу, врахування вигоди від податкової амортизації (ТАВ).

7. **Інші методи дохідного підходу оцінки нематеріальних активів:** метод початкової стадії, метод розподілу прибутків, метод дистриб'ютора та метод економії (заощадження) витрат.

8. **Порівняльний та витратний підходи до оцінки нематеріальних активів:** метод подібних трансакцій, елементи порівняння, метод прямого відтворення, метод заміщення, оцінка зносу й метод залишку.

9. **Методологія оцінки та розрахунку майнової шкоди й збитків від порушення прав інтелектуальної власності:** розмежування реальних збитків й упущеної вигоди, застосування методів втрачених продажів, прибутку порушника й гіпотетичного роялті.
10. **Визначення розміру компенсації за неправомірне використання об'єктів права інтелектуальної власності:** разове грошове стягнення на основі ліцензійних платежів, доказова база та процесуальний статус оцінювача.
11. **Узгодження результатів оцінки бізнесу, фінансових інструментів та нематеріальних активів:** перевірка вартісних моделей, аналіз надійності даних, заборона механічного арифметичного зважування та виявлення й розкриття суттєвої невизначеності оцінки.
12. **Внутрішній контроль якості, рецензування та професійна відповідальність:** самоперевірка звіту, рецензування та захист висновку про вартість.
13. **Застосування цифрових інструментів, AVM, штучного інтелекту (ШІ) та виконання наскрізного комплексного кейсу:** фінансове моделювання, валідація моделей, персональна відповідальність оцінювача та узгодження оцінки бізнесу із його нематеріальними активами.